

**Palvelualojen
ammattiliitto**

Servicefacket

Lausunto

14.09.2020

Asia: VN/19859/2020

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta (todistus negatiivisesta testituloksesta)

Lausunnonantajan lausunto

Yleishuomiot hallituksen esityksestä?

Palvelualojen ammattiliitto PAM suhtautuu myönteisesti hallituksen esitykseen liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta, koska toimenpide edistää asiakkaiden ja henkilöstön turvallisuus huomioiden matkailuteollisuuden työllistämismahdollisuuksia koronapandemian kaltaisissa tilanteissa.

PAM toivoo kuitenkin, että matkailuteollisuuden elinvoimaisuuden edistämiseksi Suomessa pohditaan myös muita matkailua edistäviä toimia, kuten matkustuskuplia ja turvakäytäviä, asiakkaiden ja työntekijöiden terveysturvallisuus huomioiden. Nämä toimet saattaisivat olla myös sekä yritysten että matkustajien näkökulmasta kustannustehokkaampia toimia matkailuteollisuuden tukemiseksi.

Ehdotuksen mukaan laki olisi voimassa 31.12.2021 saakka. PAMin näkemyksen mukaan muutoksen vaikutusta matkailuteollisuuteen sekä asiakkaiden ja työntekijöiden terveysturvallisuuteen tulisi arvioida säännöllisesti lain voimassa olon aikana ja hallituksen tulisi tarvittaessa olla valmis tekemään lakiin muutoksia tai poistamaan laki ennen määräajan päättymistä.

Lisäksi PAM korostaa, että vallitsevassa tilanteessa on erittäin tärkeää ohjata kotimaan lentokentille riittävästi resursseja, kuten henkilöstöä sekä testauksessa tarvittavia reagensseja. Muussa tapauksessa vaarana on, että koronatestauksesta muodostuu pullonkaula Suomeen ulkomailta tuleville matkustajille.

PAM korostaa, että keväällä 2020 alkanut koronakriisi on koetellut erityisen vakavasti matkailu- ja ravintola-alan yrityksiä ja niiden työntekijöitä. Suomen elinkeinorakenteen ja työllisyyden kannalta on välttämätöntä, että matkailuteollisuudessa toimivien yritysten liiketoiminta pidetään käynnissä asiakkaiden ja työntekijöiden turvallisuus ja terveys huomioon ottaen myös koronakriisin aikana. Toimialojen kannattavuus ja liiketoiminnan jatkuvuus ovat tärkeitä myös valtion- ja kuntatalouden kannalta.

Vuonna 2018 matkailuteollisuudessa työskenteli yli 140 000 henkilöä (5,5 % työllisistä). Toimiala työllistää erityisesti nuoria. Matkailuteollisuuden työllistävin ala on ravitsemistoiminta, jolla työskentelee noin puolet matkailutoimialojen työvoimasta.

ESITYKSEN MERKITYS SUURI ETENKIN POHJOIS-SUOMEN MATKAILUTEOLLISUUDELLE

Toteutuessaan hallituksen esitys tulee koskemaan erilaisia kuljetuspalveluja tarjoavia yrityksiä, kuten lentoyhtiöitä. PAM korostaa, että Suomen maantieteellisestä sijainnista johtuen lentoliikenne on elintärkeää Suomen matkailualalle – ja etenkin Pohjois-Suomelle.

Ulkomaisten matkailijoiden merkitys on aluetalouden kannalta erityisen suuri Pohjois-Suomessa: ulkomaisten matkailijoiden osuus on Pohjois-Suomen talvimatkailun yöpymisistä reilusti yli 50 prosenttia, jouluna 80 prosenttia. Arvioiden mukaan Pohjois-Suomen matkailukysyntä on noin miljardi euroa, koska Suomeen saapuvat matkailijat jättävät maahamme huomavan paljon rahaa. Tutkimusten mukaan yksittäisistä matkailijaryhmistä eniten rahaa käyttävät kiinalaiset matkailijat (yli 1 200 € vierailua kohden).

Lentoliikenteen hallittu avaaminen talvikaudelle on tärkeää etenkin Pohjois-Suomelle. Ilman toimivaa lentoliikennettä tiedossa on merkittäviä negatiivisia vaikutuksia alueen työllisyyteen ja elinkeinoelämään – noin 0,5 miljardin euron tulovirran väheneminen, konkurssseja sekä tuhansien työpaikkojen menetyksiä.

PAM painottaa, että vallitsevassa tilanteessa Marinin hallituksen tulee edistää kaikin mahdollisin tavoin terveysturvallista matkailua Suomessa. Charter-lentojen lisäksi lentoja voitaisiin sallia esimerkiksi aluekohtaisesti joistakin tietyistä maista, koska esimerkiksi EU-maista asutuimpien jäsenmaiden maakohtainen virustilanne vaihtelee alueittain väestötiheyden mukaan.

ELINKEINO KAIPAA PIKAISIA PÄÄTÖKSIÄ

PAM korostaa päätöksenteon kiireellisyyttä. Monet matkanjärjestäjät päättävät syyskuun 2020 aikana, ottavatko he Pohjois-Suomen matkaohjelmaansa talvikaudeksi 2020-2021 vai ei.

Kuljetusyrityksen tarkastusvelvoitetta koskevat huomiot ja mahdolliset ehdotukset?

Hallituksen esityksen mukaan kuljetuspalvelun tarjoajan olisi tarkastettava rajat ylittävässä liikenteessä, että matkustajalla on mukanaan todistus negatiivisesta koronavirustaudin testituloksesta. Esityksen mukaan Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä negatiivista testitulosta koskevan todistuksen muodosta, kielestä, sisällöstä ja esittämistavasta.

PAM painottaa, että todistuksen sisällön ohella on tärkeää kiinnittää huomiota todistuksen esittämiseen liittyvään ohjeistukseen. Tämän ohjeistuksen tulee olla mahdollisimman yksiselitteinen ja ymmärrettävä, jotta muutos edistää aidosti matkailuteollisuuden liiketoimintaa ja työllistämismahdollisuuksia koronapandemian aikana. Lisäksi ohjeistuksessa on otettava huomion toiminnan ja työntekijöiden monikielisyys. Toiminnan sujuvuuden kannalta ohjeistuksen tulee sisältää myös toimintaohjeet muun muassa sellaisiin tilanteisiin, joissa matkailijan matka tai maahan pääsy estyy todistuksen puuttumisen vuoksi (esim. vastuu paluumatkan kustannuksista).

Kokonaisuudessaan toimenpiteiden tulee olla sellaisia, että ne lisäävät mahdollisimman vähän yritysten hallinnollista taakkaa (ml. toimista aiheutuvat kustannukset).

Matkustajaan kohdistuvat velvollisuudet: huomiot ja mahdolliset ehdotukset?

Kuten PAM totesi kuljetusyritysten tarkastusvelvoitetta koskevassa kohdassa, myös matkustajaan kohdistuvien velvollisuuksien kohdalla PAM painottaa, että todistuksen ohella on tärkeää kiinnittää huomiota todistuksen esittämiseen liittyvään ohjeistukseen. Ohjeistuksen tulee olla mahdollisimman yksiselitteinen ja ymmärrettävä, jotta muutos edistää aidosti matkailuteollisuuden liiketoimintaa ja työllistämismahdollisuuksia koronapandemian aikana.

Ohjeistuksessa tulee ottaa huomioon myös monikielisyys, erilaisten matkailijaryhmien kyky toimia (ml. esteettömyys ja saavutettavuus) sekä se, että osa ulkomailta Suomeen saapuvista matkailijoista tulee todennäköisesti olemaan ns. omatoimimatkailijoita, jotka tekevät matkaan liittyvät varaukset omatoimisesti ilman matkatoimiston apua.

Hallituksen esityksen mukaan testi tulee ottaa enintään 72 tuntia ennen matkan alkua. Esityksestä ei kuitenkaan käy ilmi, miten sellaisten matkustajien kohdalla toimitaan, joiden matka kotimaastaan Suomeen on pidempi kuin 72 tuntia tai heidän matkansa kesto pitenee yli 72 tuntiin esimerkiksi vaihtolentojen peruuntumisen vuoksi. Osa näistä matkustajista voi saapua Suomeen myös EU:n ulkopuolisista maista.

Myös matkustajien kohdalla on tärkeää pitää todistuksesta mahdollisesti aiheutuvat kustannukset mahdollisimman alhaisina, jotta koronatestistä ja todistuksesta aiheutuvat kustannukset eivät vähennä matkailijoiden mahdollisuutta matkustaa Suomeen ja Suomen kiinnostavuutta matkailijoiden keskuudessa.

Toiminnan sujuvuuden kannalta matkailijoille suunnatussa ohjeistuksessa on syytä korostaa myös sitä, miten mahdollisissa ongelmatilanteissa toimitaan ja kenen vastuulla mahdolliset taloudelliset seuraamukset ovat (mm. tilanteet, joissa matkailijan matka tai maahan pääsy estyy todistuksen puuttumisen vuoksi tai tilanteet, jossa matkustajan matka kestää kauemmin kuin hallituksen esityksessä rajana pidetty 72 tuntia).

Kohdennetut kysymykset:

Kuljetusyhtiöt: Mitä vaikutuksia näette olevan ehdotetuilla velvoitteilla? Kuinka tarkastusvelvoite olisi parhaiten toteutettavissa? Mitä kustannuksia ehdotus mahdollisesti aiheuttaa? Muita huomioita?

-

Matkailu- ja ravintolapalveluala: Mitä vaikutuksia näette olevan ehdotetuilla matkustajaan kohdistuvilla velvoitteilla? Ovatko ehdotetut toimenpiteet riittäviä? Mahdollistavatko toimenpiteet riittävästi ulkomaan matkailijoiden saapumisen Suomeen ja matkailun terveysturvallisuuden?

PAM on samaa mieltä esityksen kanssa siitä, että nyt lausuntokierroksella olevalla muutoksella olisi todennäköisesti myönteisiä vaikutuksia matkailuteollisuuden yrityksille ja niiden työntekijöille. PAM toivoo kuitenkin, että matkailuteollisuuden elinvoimaisuuden edistämiseksi Suomessa pohditaan myös muita matkailua edistäviä toimia, kuten matkustuskuplia ja turvakäytäviä, asiakkaiden ja työntekijöiden terveysturvallisuus huomioiden.

Kuten kaikille esitettyjen kysymysten kohdassa ”Matkustajaan kohdistuvat velvollisuudet” todettiin, matkailijoille suunnatun ohjeistuksen tulee olla mahdollisimman yksiselitteistä ja ymmärrettävää. Ohjeistuksessa tulee ottaa huomioon monikielisyys, erilaisten matkailijaryhmien kyky toimia (ml. esteettömyys ja saavutettavuus) sekä se, että osa ulkomailta Suomeen saapuvista matkailijoista tulee todennäköisesti olemaan ns. omatoimimatkailijoita, jotka tekevät matkaan liittyvät varaukset omatoimisesti ilman esimerkiksi matkatoimiston apua. Lisäksi sujuvuuden takaamiseksi ohjeistuksessa tulee ottaa kantaa jo ennakolta mahdollisiin ongelmatilanteisiin (mm. tilanteet, joissa matkailijan matka tai maahan pääsy estyy todistuksen puuttumisen vuoksi).

Asiakkaiden, työntekijöiden ja liiketoiminnan jatkuvuuden kannalta on tärkeää luoda riskienhallintaohjelma, joka mahdollistaa Suomeen matkustaville matkailijoille turvallisen matkaketjun lähtömaasta Suomeen ja Suomesta takaisin.

Pohjois-Suomen matkailuyrittäjät ovat parhaillaan laatimassa yhteistyössä Finavian ja terveysviranomaisten kanssa matkailukohdetason riskienhallintaohjelmaa, joka mahdollistaisi kansainväliset charter-lennot alueelle. Ohjelma kattaa turvallisen matkustamisen yksilö- ja ryhmätasolla koko matkan ajan.

Sisäministeriö: Mikä on ulkomaalaislain ja ehdotettujen säädösmuutosten välinen suhde, erityisesti liittyen matkustajan käännyttämiseen? Mahdollistavatko ehdotetut toimenpiteet sen, että todistus negatiivisesta testitodistuksen mukanaolosta ja tarkastuksesta voidaan toteuttaa riittävällä tavalla?

-

Sosiaali- ja terveysministeriö: Ovatko ehdotetut toimenpiteet välttämättömiä tartuntataudin leviämisen estämiseksi ja terveysturvallisuuden lisäämiseksi matkailualalla? Ovatko toimenpide-ehdotukset riittäviä turvaamaan Suomen terveydenhuollon kapasiteetin riittävyyden? Miten mahdolliset jälkitoimet huolehditaan (valvonta/uusintatestaus)?

-

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Millä edellytyksillä Liikenne- ja viestintävirasto voi tehdä päätöksen maa/aluekohtaisesta kuljetusyritystä koskevasta tarkastusvelvollisuudesta?

-

Jakosuo Katri
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry